

کونز

فصلنامه فکری

فنا شناسی تربیتی از رسول الله (ص)

از منتظر قرآن کریم

دکتر سید سعید محمد طالقانی

عضویت علمی فصلنامه قرآنی کوثر و استادیپیش کسوت علوم قرآن و حدیث کشور

مقدمه:

قرآن کریم پیامبر اعظم (ص) را اسوه حسنه ی می داند که تمام بشریت در تمامی اعصار بایستی به او اقتدا کنند. ما در این مقاله در کنار دهها کتاب و مقاله که در سالیان گذشته به رشته تحریر در آمده نگرشی بر عملکرد تربیتی رسول الله (ص) از نگاه آیات قرآن داریم تا تذکری باشد برای همگان تا در میزان تاسی خود به این اسوه حسنه تجدید نظر نموده و سهم بیشتری از عمر خود را به مشایهت و مشاکلت با این پیامبر خوبیها که دارای خلق عظیم قرآنی است صرف نمائید. در این مقاله به رفتار پیامبر نسبت به پیروان، بشارت دهی پیامبر به پیروان، تقویت روحی و معنوی پیروان و الگودهی عملی به پیروان اشاره شده و آنگاه صفات جمیله رسول الله (ص) و اوصاف ویژه نبوی مطرح گردیده است. امید است خوانندگان محترم رهتوشه تربیتی نابیی را از رفتار های قرآنی رسول الله (ص) بدست آورند.

رفتار پیامبر نسبت به پیروان:

۱- (وَ إِذَا جَاءَكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِنَا فَقُلْ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ كَتَبَ رَبُّكُمْ عَلَى نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ (انعام/۵۴/۶)

و چون کسانی که به آیات ما ایمان دارند نزد تو آیند بگو: سلام بر شما، پروردگارتان رحمت را بر شما مقرر داشته است.

۲- (وَ اخْفِضْ جَنَاحَكَ لِمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ * فَإِنْ عَصَوْكَ فَقُلْ إِنِّي بَرِيءٌ مِمَّا تَعْمَلُونَ (شعراء/۲۱۵/۲۱۶)

و بال (مهر و رحمت) خود را برای مومنانی که ترا پیروی کرده اند فرود آر * پس اگر (مشرکان) ترا نافرمانی کردند بگو: من از آنچه شما می کنید بیزارم.

۳- (مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ) (فتح/۲۹/۴۸)

فرستاده خداست و کسانی که با اویند بر کافران سرسخت و در میان خود مهربانند.

۴- (فَاعْفُ عَنَّهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَ شَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ) (آل عمران/۱۵۹/۲)

پس از آنان درگذر و برایشان امرزش بخواه و در کار(جنگ و امور اجتماعی که دستوری خاص درباره آن به تو نرسیده است) با آنان مشورت کن.

۵- (وَ اصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ وَ اصْجِرْ لَهُمْ هَجْرًا جَمِيلًا) (آزملا/۱۰/۷۳)

و بر آنچه (مشرکان) می گویند صبر کن و به گونه ای پسندیده از آنان دوری گزین.

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

پیامبر و بشارت دهی به پیروان:

۳- (وَ اِنْ تُلْنَا بِكَ اِنْ رَيْكَ اِحَاطَ بِالنَّاسِ وَ مَا جَعَلْنَا الرَّءْيَا الَّذِي اُرِيكَ الْاَقْنَةَ لِلنَّاسِ وَ الشَّجَرَةَ الْمَلْعُونَةَ فِي الْقُرْآنِ وَ نُحَوِّثُهُمْ فَمَا يَزِيدُهُمْ اِلَّا طَغْيَانًا كَبِيرًا) (اسراء ۶۰/۱۷)

۱- (لِنَا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا) (فتح ۱/۸۴)

و(باد آر) آنگاه که تو را گفتیم که به راستی پروردگارت بر مردم احاطه دارد و آن خوابی را که به تو نمایانندیم و آن درخت نفرین شده در قرآن را جز برای آزمون مردم قرار ندادیم و آنان را بیم می دهیم ، ولی آنان را جز سرکشی بزرگ نمی افزاید.

ما برای تو پیروزی نمایانی آوردیم.

۲- (لَقَدْ رَضِيَ اللهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ إِذْ يُبَايِعُونَكَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ فَعَلِمَ مَا فِي قُلُوبِهِمْ فَأَنْزَلَ السَّكِينَةَ عَلَيْهِمْ وَ اَثَابَهُمْ فَتْحًا قَرِيبًا * وَ مَغَانِمَ كَثِيرَةً يَأْخُذُونَهَا وَ كَانَ اللهُ عَزِيزًا حَكِيمًا * وَ عِنْدَكُمْ اللهُ مَغَانِمَ كَثِيرَةً تَأْخُذُونَهَا فَعَجَّلَ لَكُمْ هَذِهِ وَ كَفَّ اَيْدِيَ النَّاسِ عَنْكُمْ وَ لَتَكُونَ اِيَّاهُ لِلْمُؤْمِنِينَ وَ يَهَبِيْكُمْ صَرَاطًا مُسْتَقِيمًا * وَ اَجْرِيْ لِيْ يَتَقَدَّرُوا عَلَيْهَا قَدْ اِحَاطَ اللهُ بِهَا وَ كَانَ اللهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرًا) (فتح ۱۸/۲۸ تا ۲۱)

۵- (قُلْ لِلَّذِيْنَ كَفَرُوا سِتْرَةٌ يَسْتَعْلِبُوْنَ وَّ يُحْشِرُوْنَ اِلَيْهِ جَنَّةً وَ يَبْسُوْنَ اِلَيْهَا * قَدْ كَانَ لِكُلِّ اِيَّاهُ فِيْ هَاتِهِنَّ النَّقْتُ فَنَّهُ يَقَاتِلُ فِيْ سَبِيْلِ اللهِ وَ اٰخِرِيْ كَافِرَةٌ يَزُوْنَهُمْ مِّثْلِيْهِمْ رَاٰى الْعَيْنُ وَ اللهُ يُؤَيِّدُ بِنَصْرِهِ مَنْ يَشَاءُ اِنْ فِيْ ذَلِكَ لَعِبْرَةٌ لِّاُولِي الْاَبْصَارِ) (آل عمران ۱۲/۳ و ۱۲)

به راستی خداوند از مومنان خشنود شد آنگاه که(در حدیبیه)در زیر آن درخت با تو بیعت می کردند، پس آنچه را در دلهاشان بود(از صفا و وفا)دانست. از این رو ، آرامش را بر آنان فرو فرستاد و پیروزی ای نزدیک(فتح خیبر) را به آنان پاداش داد* و نیز غنیمت های بسیاری را که خواهند گرفت، و خداوند توانمند و با حکمت است * خداوند به شما غنیمت های فراوانی را وعده داده است که خواهید گرفت، پس در این یکی (غنیمت های خیبر) برای شما شتاب کرد و دستهای مردم را از شما بازداشت ، و(چنین کرد) تا نشانه ای برای(یاری و پیروزی) مومنان باشد و شما را به راهی راست رهنمون گردد * و غنیمت های دیگری هست که بر آنها دست نیافته اید ، قطعاً خداوند بر آنها احاطه دارد ، و خداوند بر هر چیزی تواناست.

به آنانکه کفر ورزیده اند بگو: به زودی مغلوب شده و به سوی دوزخ محشور می گردید ، و آن بد بستری است * تحقیقاً برای شما(کافران) نشانه ای بود(بر صلح پیامبر و غلبه حق بر باطل) در دو گروهی که (در جنگ بدر) با هم روبرو شدند ، گروهی در راه خدا می جنگیدند و گروه دیگر کافر بودند که آنان (مومنان) را به دید چشم دو برابر خود می دیدند ! و خدا هر که را خواهد به یاری خود تأیید می کند. بی شک در این کار عبرتی برای اهل بینش است.

۶- (اَلَا تَنْصُرُوهُ فَقَدْ نَصَرَهُ اللهُ اِذْ اَخْرَجَهُ الَّذِيْنَ كَفَرُوا ثَانِي اَثْنَيْنِ اِذْ هَمَّ اِيَّهَا فِي الْغَارِ اِذْ يَقُوْلُ لِصَاحِبِهِ لَا تَحْزَنْ اِنَّ اللهَ مَعَنَا فَاَنْزَلَ اللهُ سَكِيْنَةً عَلَيْهِ وَ اٰيَةٌ مِنْهُ يَخُودُ لِمَ تَرَوْهَا وَ جَعَلَ كَلِمَةَ الَّذِيْنَ كَفَرُوا السُّفْلٰى وَ كَلِمَةَ اللهِ هِيَ الْعُلْيٰى وَ اللهُ عَزِيزٌ حَكِيْمٌ) (توبه ۲۰/۹)

۳- (لَقَدْ صَدَّقَ اللهُ رَسُوْلَهُ الرَّءْيَا بِالْحَقِّ لَتَدْخُلُنَّ الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ اِنْ شَاءَ اللهُ اٰمِنِيْنَ مُخْلِطِيْنَ رُءُوسِكُمْ وَ مَقْصُرِيْنَ لَا تَخَافُوْنَ فَعَلِمَ مَا لَمْ يَلْمُوْا فَعَجَّلَ مِنْ اٰيَاتِهِ ذَلِكَ فَتْحًا قَرِيبًا * هُوَ الَّذِي اَرْسَلَ رَسُوْلَهُ بِالْهَدْيِ وَ بَيِّنَ الْحَقَّ لِيُظْهِرَهُ عَلٰى الَّذِيْنَ كَفَرُوْا وَ كَفَىٰ بِاللهِ شَهِيدًا) (فتح ۲۷/۲۸ و ۲۸)

اگر او(پیامبر) را یاری ندهید، همانا خداوند او را یاری داد(در شب هجرت) آنگاه که کافران او را(از مکه) بیرون کردند، در حالی که یکی از دو تن بود(پیامبر و ابوبکر) آنگاه که در غار(ثور، کوهی نزدیک مکه) بودند. آنگاه که به همراه خود می گفت: غم مخور! خدا با ماست. پس خداوند آرامش خود را بر او نازل کرد و او را با سپاهسانی که شما ندیدید(در جنگ های بدر و احزاب و حنین یا در همان شب هجرت) نیرو بخشید و سخن کافران را فروتر کرد و سخن خدا برتر است و خداوند توانمند و با حکمت است.

همانا خداوند ، خواب درست و راستی را به پیامبرش نشان داد که به خواست خدا قطعاً در امنیت کامل ، سر تراشیده و موی سترده ، در حالی که هیچ بیم نداشته باشید به مسجد الحرام درخواهید آمد ، اما او می دانست چیزی را که شما نمی دانستید ، پس (آن را به تأخیر افکند و) پیش از پیروزی ای نزدیک تر (فتح خیبر) را قرار داد * اوست آنکه پیامبرش را با هدایت و دین حق فرستاد تا آن را بر هر دینی غلبه دهد و همین بس که خداوند گواه (راستی این پیامبر) است.

■ تقویت روحی و معنوی پیروان :

پیامبر عزیز، پیروان راستین خود را با بیان امدادهای غیبی اش، دلداری و تقویت می نماید و مواردی را که مورد تأیید الهی قرار گرفته اند، در آیات کریمه یادآور می شود :

۱- (لَقَدْ نَصَرَكُمُ اللَّهُ فِي مَوَاطِنَ كَثِيرَةٍ يُدْخِلُ الْمُشْرِكِينَ إِنْ عَصَيْتُمْ كَثُرْتُمْ فَلَمْ تَغْنَمْ عَنْكُمْ شَيْئًا وَصَافَتْ عَلَيْكُمُ الْأَرْضُ بِمَا رَحِمَتْ ثُمَّ وَلَيْتُمُ الْمُرْمِنِينَ وَ أَنْزَلَ جُنُودًا لَمْ تَرَوْهَا وَ عَذَّبَ الَّذِينَ كَفَرُوا وَ ذَلِكَ جَزَاءُ الْكَافِرِينَ) (توبه ۲۵/۹ و ۲۶)

همانا خداوند شما را در جنگ های بسیاری یاری نمود و نیز در روز حُنین، آنگاه که بسیاری نفراتتان شما را مغرور کرد ولی هیچ سودی به حالتان نداشت و زمین با همه وسعتش بر شما تنگ آمد(راه فراری نداشتید) آنگاه پشت کنان گریختید * سپس خداوند آرامش خود را بر پیامبرش و بر مومنان فرو فرستاد و سپاهی(از فرشتگان) را که شما ندیدید فرو فرستاد و کافران را (با کشتار و اسارت و از دست دادن اموال خود) عذاب کرد و همین است کیفر کافران.

۲- (قَدْ كَانَ لَكُمْ آيَةٌ فِي فِئَتَيْنِ الْتَقَتَا فِئَةٌ تُقَاتِلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَأُخْرَى كَافِرَةٌ يَرَوْنَهُم مِّمَّنْهُمْ وَاللَّهُ الْعَلِيمُ وَاللَّهُ يُؤَيِّدُ بِنَصَرِهِ مَن يَشَاءُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَعِبْرَةً لِّأُولِي الْأَبْصَارِ) (آل عمران ۱۶۳)

تحقیقاً برای شما (کافران) نشانه ای بود (بر صدق پیامبر و غلبه حق بر باطل) در دو گروهی که (در جنگ بدر) با هم روبرو شدند، گروهی در راه خدا می جنگیدند و گروه دیگر کافر بودند که آنان (مومنان) را به دید چشم دو برابر خود می دیدند! و خدا هر که را خواهد به یاری خود تأیید می کند. بی شک در این کار عبرتی برای اهل بینش است.

۳- (وَ إِذْ يَعْبُدُكُمُ اللَّهُ أَحَدَى الطَّاغُوتَيْنِ أَنَّهُمَا لَكُمْ وَ تَوَدُونَ أَنْ غَيْرَ ذَاتِ الشُّوْكَه تَكُونَ لَكُمْ وَ يُرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُحِقَّ الْحَقَّ بِكَلِمَاتِهِ وَ يَقَطَعَ ذَائِبَ الْكَافِرِينَ * لِيُحِقَّ الْحَقَّ وَ يُبْطِلَ الْبَاطِلَ وَ لِيُكَفِّرَ الْمُجْرِمِينَ * إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَابَ لَكُمْ أَنِّي مُمِدُّكُمْ بِآلِفٍ مِّنَ الْمَلَائِكَةِ مُرَدِّفِينَ *)

وَ مَا جَلَعَهُ اللَّهُ إِلَّا بُشْرَى وَ لِنَطْمَئِنُّ بِهِ قُلُوبُكُمْ وَ مَا النَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ * إِذْ يُنَادِيكَ النَّعَاسُ أَمْنَةً مِنْهُ وَ يُنْزِلُ عَلَيْكَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً لِيُطَهِّرَ بِكُمْ بِهِ وَ يُذْهِبَ عَنْكُمْ رِجْسَ الشَّيْطَانِ وَ لِيُرِيضَ عَلَى قُلُوبِكُمْ وَ يَثْبُتَ بِهِ الْأَقْدَامُ * إِذْ يُوحَى رَبُّكَ إِلَى الْمَلَائِكَةِ أَنِّي مَحْكَمٌ فَتُنَادُوا الَّذِينَ آمَنُوا سَالِقِي فِي قُلُوبِ الَّذِينَ كَفَرُوا الرَّعْبَ

فَأَضْرِبُوا فَوْقَ الْأَعْنَاقِ وَ اضْرِبُوا مِنْهُمُ كُلَّ بَنَانٍ (انفال ۷/۸ تا ۱۲)

و (یاد آرید) آنگاه که خداوند به شما وعده می داد که یکی از دو گروه (کاروان

تجاری قریش یا سپاه جنگی آنها) از آن شما خواهد بود و شما دوست می داشتید که آن گروه بی سلاح (کاروان تجاری) از آن شما باشد و خدا می خواست که حق را با کلمات خود (وعده هایی که برای غلبه اسلام داده بود) ثابت بدارد و نسل کافران را براندازد * (آری) تا حق را ثابت بدارد و باطل را نابود کند، گرچه تبهکاران خوش ندارند *

آنگاه که (از بیم و وحشت جنگ) از پروردگارتان یاری می خواستید و او خواسته شما را پاسخ داد که من قطعاً شما را با هزاری از فرشتگان که پشت سر هم فرود می آیند، یاری خواهم رساند * و خداوند آن را قرار نداد جز مژده ای (برای شما) و برای آنکه دل هاتان آرام یابد، حال آنکه یاری جز از سوی خدا نیست، که خداوند توانمند و با حکمت است * آنگاه که خواب سبکی را که مایه آرامشی از سوی او بود، بر شما فرو می پوشاند (مسلط می کرد) و آبی از آسمان بر شما می فرستاد تا شما را بدان پاک سازد و وسوسه شیطان را از شما بزداید و دلهای شما را محکم و گام هایتان را استوار بدارد * آنگاه که پروردگارت به فرشتگان وحی می کرد که من با شمایم، شما نیز مومنان را پایدار بدارید، به زودی در دلهای کافران ترس و وحشت افکنم، پس بالای گردن ها (سرهای کافران) را بزنید و هم سر انگشتان آنها را بزنید (دست و پای آنها را از کار بیندازید).

۴- (وَ اذْكُرُوا إِذْ أَنْتُمْ قَلِيلٌ مُّسْتَضْعَفُونَ فِي الْأَرْضِ تَخَافُونَ أَنْ يَخَطِفَكُمْ الْإِنْسَانُ فَأُولَئِكَ وَ اتُّدِّكُمْ بِنَصْرِهِ وَ رَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ) (انفال ۲۶/۸)

و به یاد آرید که شما گروهی اندک بودید و مردمی ناتوان در زمین به شمار می آمدید، بیم آن داشتید که مردم دیگر بنیادتان را برچینند، پس او شما را پناه داد و به یاری خود نیرو بخشید و از چیزهای پاکیزه روزی شما کرد، باشد که سپاس گزارید.

۵- (إِذْ أَنْتُمْ بِالْعُدُوِّ الدُّنْيَا وَ هُمْ بِالْعُدُوِّ النَّصُورِ وَ الرَّكْبُ أَسْفَلَ مِنْكُمْ وَ لَوْ تَوَاعَدْتُمْ لِاخْتِلَافِمْ فِي الْمِيعَادِ وَ لَكِن لِّيَقْضِيَ اللَّهُ أَمْرًا كَانَ مَفْعُولًا لِيَهْلِكَ مَن هَلَكَ عَن بَيْتِهِ وَ يَحْيَى مَن حَى عَن بَيْتِهِ وَ إِنَّ

تَبَارَكَ الَّذِي سَخَّرَ لَكُمُ الْبَحْرَ حَارًّا
 وَالَّذِي جَعَلَ لَكُمُ السَّيْرَ سُبُلًا
 وَالَّذِي يُسْقِطُ الْمِطْرَ
 وَالَّذِي يَنْزِلُ فِي السَّمَاءِ
 الْمَاءَ يُسْقِطُهُ سَحَابًا
 لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنفُسِكُمْ
 فَخَرَّبَكُمْ بِآيَاتِهِ وَلَجَبَلَكُمْ
 فِي سَبِيلِكُمْ لَقَدْ جَاءَكُمْ
 رَسُولٌ مِّنْ أَنفُسِكُمْ فَخَرَّبَكُمْ
 بِآيَاتِهِ وَلَجَبَلَكُمْ فِي سَبِيلِكُمْ

اللَّهُ لَسَمِيعٌ عَلِيمٌ * إِذْ يُرِيكُمُ اللَّهُ فِي مَنَّامِكَ قَلِيلًا
 وَ يُؤْزِرْكُمْ كَثِيرًا لَفِشَلْتُمْ وَ لَتَنْزَعَنَّ فِي الْأَمْرِ
 وَ لَكِنَّ اللَّهَ سَلَّمَ أَنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ * وَ إِذْ
 يُرِيكُمُوهُمْ أَذَى لِّتَقْتُمَ فِي أَعْيُنِكُمْ قَلِيلًا وَيُقَلِّكُم
 فِي أَعْيُنِهِمْ لِيَقْضَى اللَّهُ أَمْرًا كَانَ مَفْعُولًا وَ إِلَى اللَّهِ
 تُرْجَعُ الْأُمُورُ (انفال ۴۲/۸ تا ۴۴)

کرد ، و بازگشت همه به سوی اوست.
 ۲- (فَصَدَّعَ بِمَا تُوَمَّرَ وَ أَعْرَضَ عَنِ الْمُشْرِكِينَ)
 (حجر ۴۹/۵۱)
 پس آنچه را فرمان می یابی آشکار کن و از مشرکان
 روی گردان.

آنگاه که شما در حاشیه نزدیک و پائین وادیه (بدر)
 بودید و آنان در حاشیه دور و بالای آن ، و کاروان
 (تجاری قریش) پائین تر از شما (و دور از دسترس)
 بود(و همه اینها موجب برتری دشمن و ضعف شما
 بود)به طوری که اگر باهم وعده می گذاشتید ، در
 وعده اختلاف می کردید(هیچکدام بر سر جای خود
 حاضر نمی شدید)ولی(چنین شد) تا خداوند کاری را
 که باید انجام می گرفت،برگزار کند تا هرکه هلاک
 می شود از روی دلیل و آگاهی ،به هلاکت رسد و
 هرکه زنده(هدایت)می شود از روی دلیل و آگاهی
 باشد ،و خداوند پس شنوا و داناست * آنگاه که
 خداوند شمار آنان را در خوابت به تو اندک نشان
 می داد،و اگر آنان را به تو بسیار نشان می داد ،حتماً
 سست می شدی و در کار جنگ نزاع و کشمکش
 می کردی،ولی خداوند (شما را از سستی و اختلاف)
 به سلامت داشت ،که او به اسرار سینه ها داناست
 * و آنگاه که شمار آنان را هنگامی که (در میدان
 جنگ)یا هم روبرو شدید،در چشم شما اندک نشان
 می داد و شما را نیز در چشم آنان اندک نشان می
 داد تا خداوند کاری را باید انجام می گرفت ، برگزار
 کند ، و کارها به خدا بازگردانده می شود.

۴- (إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا تَتَنَزَّلُ
 عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا وَ لَا تَحْزَنُوا وَ أَبْشِرُوا
 بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ) (فصلت ۳۰/۴۱)
 کسانی که گفتند:پروردگار ما خداست،سپس پایداری
 نمودند،فرشتگان بر آنان فرود آیند که بیم مدارید و
 اندوه نخورید و مژده باد شما را به بهشتی که وعده
 داده می شدید

■ رفتار جمیله رسول الله (ص):

خداوند متعال، پیامبر عزیزش را با رفتار خاص
 اخلاقی در قرآن یاد می کند و در واقع حبیب خود را با
 این اوصاف جمیله ، می ستاید :

۱- وَ إِنَّكَ لَعَلَى خُلُقِي عَظِيمٌ (قلم ۶۸/۲)

۲- لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنفُسِكُمْ

همانا شما را پیامبری از خودتان آمده
 عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ

که رنج و سختی شما بر او گران است

خَرِيصٌ عَلَيْكُمْ

بر(هدایت و آسایش)شما حرص می ورزد

بِالْمُؤْمِنِينَ رَؤُوفٌ رَّحِيمٌ

و به مومنان،دلسوز و مهربان است. (توبه ۱۲۸/۹)

۳- فَمَا رَحِمَهُ مِّنْ لَّهِ لَئِن لَّمْ يَأْتِهِمُ لَوْ كُنْتَ فَظًّا
 غَلِيظَ الْقَلْبِ لَأَنَّفَسُوا مِنْ حَوْلِكَ

پس به لطف و رحمتی از خداست که با آنان(مومنان)
 نرمخو شده ای ،و اگر درشت خو و سخت دل بودی ،
 پی گمان از گرد تو می پاشیدند
 فاعف عنهم وَ استغفر لهم وَ شاورهم فِي الْأَمْرِ

(پس از آنان درگذر و بر ایشان آموزش بخواه و در
 کار(جنگ و امور اجتماعی که دستوری خاص درباره
 ی آن به تو نرسیده است)با آنان مشورت کن.

فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ
 (آل عمران ۱۵۹/۳)

■ الگو دهی عملی به پیروان :

۱- (فَاسْتَقِمْ كَمَا أَمَرْتُ وَ مَنْ تَابَ مَعَكَ)

(هود ۱۱۲/۱۱)

۲- (فَلَنَلَّكَ فَادِعٌ وَ اسْتَقَمَ كَمَا أَمَرْتُ وَ لَا تَتَّبِعْ
 أَمْوَاءَهُمْ وَ قُلْ آمَنْتُ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنْ كِتَابٍ وَ
 أَمَرْتُ لِأَعْمَلِ بَيْنَكُمْ اللَّهُ رَبُّنَا وَ رَبُّكُمْ لِنَا أَعْمَالُنَا
 وَ لَكُمْ أَعْمَالِكُمْ لَأُحْجَجَ بَيْنَنَا وَ بَيْنَكُمْ اللَّهُ يَجْمَعُ بَيْنَنَا
 وَ إِلَيْهِ الْمَصِيرُ)(شوری ۱۵/۲۲)

پس برای این (وحدت دینی ، مردم را)فرا خوان و
 چنانکه فرمان یافته ای پایدار باش،و از خواسته های
 آنان پیروی مکن،و بگو بمن به هر کتابی که خداوند
 فرودفرستاده !یمان دارم ، و فرمان یافته ام که در
 میان شما به عدالت رفتار کنم ،خداوند پروردگار ما
 و شماست،ما راست(جزای)اعمالمان و شما راست
 (جزای)اعمالتان،میان ما و شما بحث و گفتگویی
 نیست. خداوند میان ما و شما(در قیامت)جمع خواهد

■ اوصاف ویژه نبوی :

۱) و انك لعلى خلق عظيم (آل عمران ۴/۶۴)

۲) يس و القرآن الحكيم انك لمرسلين على صراط مستقيم (يس ۳۶/آیات اوليه)

۳) انك على صراط مستقيم (زخرف ۲۳/۲۳)

۴) لقد كان لكم فى رسول الله اسوه حسنه لمن كان يرجوا الله و اليوم الآخر و ذكر الله كثيرا (احزاب ۲۱/۲۳)

۵) و ما ينطق عن الهوى ان هو الا وحى يوحى (نجم ۳/۳۵)

۶) ما زاغ البصر و ما طغى (نجم ۱۷/۵۲)

۷) و كذب الفؤاد ما رأى (نجم ۱۱/۵۲)

۸) يا ايها النبى انا ارسلناك شاهداً و مبشراً و نذيراً و داعياً الى الله باذنه و سراجاً منيراً (احزاب ۳۵/۲۳ و ۴۶)

۹) فبما رحمه من الله لنت لهم (آل عمران ۱۵۰/۳)

۱۰) و ما علمناه الشعر و ما ينبغى له (يس ۳۶/۶۹)

۴- (ادع الى سبيل ربك بالحكمه و الموعظه الحسنه و جادلهم بالتي هي احسن) (نحل ۱۶/۱۲۵)

(مردم را) با حکمت (دلیل استوار عقلى) و پند نیکو به راه پروردگارت فراخوان و با آنان به بهترین روش به بحث و گفتگو پرداز .

۵- و ان اخذ من المشركين استجارتك فأجره حتى يسمع كلام الله ثم ابلغه ما منه ذلك بانهم قوم لا يعلمون (توبه ۶/۹)

دقت در شیوه آگاه کردن مشرکان و ظرافتی که در این امر بکار رفته، مکاتب سردمداران غیر الهی را متحیر می کند. چگونه یک مکتب توحیدی برای جلب مخالفان و آشنا نمودن نابخردان معاند، با تعالیم مقدسه آسمانی، راه را برای پیامبرش هموار می کند و نقشه را به بهترین وجه ممکن، ترسیم می نماید. مناسب می بینم توجه خوانندگان را به اصولی که در آیه عنوان شده، بهتر جلب نمایم: خداوند رؤوف، به حبیب خود پیامبر اعظم فرمان می دهد تا اگر یکی از مشرکان به تو پناه آورد، او را از خود دور مکن، او را پناه ده و فرصت ده تا سخن برحق و نافذ خداوند حکیم را بشنود، پس از آشنا شدن او با کلام حق، او را از مخاطرات و تهدیدات، ایمن دار و او را به جایگاه امن خودش برسان. اینهمه دلسوزی و نگرنداری از مشرک، بخاطر آنستکه آنها نمی دانند و جاهلند. مطمئناً وقتی با کلام نورانی حق آشنا شدند و مهر ورزی شما را در رساندن آنها به جایگاه امن خود دیدند، ایمان را از اعماق دل پذیرا خواهند شد و با خود می گوید:

(لا اكره فى الدين قد تبين الرشد من الغي) اکنون که حقیقت از باطل و راه صواب از ضلال بر من آشکار شد، دین حق را با کمال میل و اختیار و بدون اکراه، پذیرا هستم. این شیوه تبلیغ، یکی از عوامل موفقیت پیامبر اعظم می باشد. که با رفتار شناسی تربیتی ایشان این موضوع برای متمسکین به رسول الله (ص) محقق خواهد شد.

◆ منابع و مأخذ:

- ۱- ۲۵ آیه از آیات قرآن کریم
- ۲- قرآن کریم و پیامبر اعظم (ص) - اثر نگارنده
- ۳- مجموعه ای از کتب تفسیری همچون المیزان، مجمع البیان، نمونه و ...

